

Marcin Pleśniak.

Zakład Publicznego Prawa Gospodarczego, Instytut Nauk Administracyjnych,
Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii, Uniwersytetu wrocławskiego.

Streszczenie dysertacji doktorskiej - Spółdzielnia socjalna jako podmiot gospodarczy.

Przedmiotem niniejszej dysertacji jest spółdzielnia socjalna funkcjonująca w polskim prawodawstwie od 2004 r. Ten wyodrębniony w pełni rodzaj spółdzielni ma zapewnić ściśle określonym przez ustawodawcę grupom zagrożonym wykluczeniem możliwość powrotu do pełnego życia społecznego i zawodowego. Odbywa to się poprzez pracę we wspólnym przedsiębiorstwie i szereg działań reintegrujących zawodowo i społecznie, które mają poza pracą we wspólnym przedsiębiorstwie pomóc w powrocie do życia społecznego i zawodowego.

Ustawodawca ściśle określa krąg beneficjentów, członków spółdzielni socjalnej. Będą to w myśl art. 4 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych osoby bezrobotne, osoby wychodzące z różnych nałogów, m.in. alkoholizmu, narkomanii, z kryzysu bezdomności, opuszczające zakłady karne, osoby z niepełnosprawnościami, osoby do 30. roku życia albo powyżej 50. roku życia, w szczególnej sytuacji na rynku pracy, a także opiekunowie osób niepełnosprawnych, niezatrudnieni i niepobierający zasiłku pielęgnacyjnego oraz osoby usamodzielniane po pobycie w domu dziecka albo innych formach pieczy zastępczej.

Ponadto, założycielami i członkami spółdzielni socjalnej mogą być jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe i kościelne osoby prawne.

Praca niniejsza realizuje trzy cele główne postawione przez autora. Są to następujące cele:

1. Wykazanie, iż spółdzielnia socjalna powinna realizować dwa główne cele swojej działalności tj. aktywność gospodarczą i działalność reintegrującą osoby z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
2. Wykazanie, iż sposób tworzenia i cele spółdzielni socjalnej wymagają ponowne wyodrębnienie kolejnego rodzaju własności obok własności prywatnej i publicznej.

3. Próba ukształtowania nowego rozumienia pojęcia podmiotu gospodarczego na kanwie specyficznej działalności spółdzielni socjalnych, które oprócz spełniania celów gospodarczych muszą wypełniać również cele reintegracji zawodowej i społecznej członków pochodzących z grup defaworyzowanych.

Do ich realizacji zostały zastosowane następujące metody badawcze:

1. Metoda formalno-dogmatyczna;
2. Metoda prawno-porównawcza;
3. Metoda historyczno-prawna;
4. Metoda statystyczna.

Niniejsza praca doktorska składa się z ośmiu rozdziałów, które opisują poszczególne zagadnienia, niezbędne do realizacji powyżej wskazanych celów.

Na początku w 1 rozdziale, zostały ukazane źródła, idee i najważniejsze etapy rozwoju ruchu spółdzielczego, począwszy od pionierskiej spółdzielni z Rochdale, po przedstawienie bezpośrednich poprzedników spółdzielni socjalnych, tj. spółdzielnie inwalidów i niewidomych. W następnym rozdziale została scharakteryzowana spółdzielnia działająca w oparciu o przepisy ogólne tj. Ustawę z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze, którą stosuje się w przypadkach nieuregulowanych przez Ustawę o spółdzielniach socjalnych. Zostały ukazane cele działalności spółdzielni, tryb jej powstania oraz likwidacji, organy, majątek, a także uprawnienia i obowiązki spółdzielców. Analogicznie, w następnym rozdziale została przedstawiona spółdzielnia socjalna, ze szczególnym wyodrębnieniem specyficznych celów jej działalności, a także specyfiki pochodzenia majątku takiej spółdzielni. W rozdziale 4 zostały omówione pojęcia działalności gospodarczej, przedsiębiorcy i przedsiębiorstwa, a następnie zestawiono spółdzielnię socjalną z powyższymi pojęciami.

W rozdziale 5 zostały zdefiniowane i scharakteryzowane pozaekonomiczne sfery działalności spółdzielni socjalnych, nazywane przez autora działalnością w sferze pozaekonomicznej z obligatoryjną działalnością reintegrującą na czele. W tym samym rozdziale zostały również przedstawione zagadnienia dotyczące pojęć podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych. Zostały zestawione cechy tych podmiotów w porównaniu z cechami charakteryzującymi spółdzielnię socjalną. W następnym rozdziale przedstawiono formy wsparcia spółdzielni socjalnych, które podzielono na formy czynne polegające na przekazywaniu przysporzeń materialnych i niematerialnych oraz formy bierne polegające na zwolnieniu

spółdzielni socjalnych z obciążeń finansowych i organizacyjno-administracyjnych. Scharakteryzowano także podmioty udzielające tego wsparcia, zarówno europejskie, jak i krajowe.

W rozdziale 7 zostały przedstawione zagadnienia dotyczące kontroli i nadzoru nad spółdzielniami socjalnymi ze szczególnym uwzględnieniem, charakterystycznej dla spółdzielni lustracji, jako formy kontroli wewnątrz ruchu spółdzielczego.

W ostatnim rozdziale 8 natomiast zostały scharakteryzowane autorskie koncepcje, dotyczące potrzeby przywrócenia odrębnego rodzaju własności. Wzorem dla tego rodzaju własności byłyby dawne przepisy spółdzielcze obowiązujące w okresie PRL. Ponadto, zostało zaproponowane nowe ujęcie pojęcia podmiotu gospodarczego, które opierałoby się na konieczności równorzędnego wykonywania działalności gospodarczej i innej działalności przez dany podmiot.

W konkluzjach niniejszej dysertacji zostały również zaprezentowane uwagi odnoszące się do zmian w przepisach prawa, jak i usprawniające stosowanie obecnych przepisów, które mają służyć poprawie pozycji spółdzielni socjalnych w gospodarce rynkowej, jak i zwiększenie skuteczności działań przywracających członków spółdzielni socjalnej do życia społecznego i zawodowego.

Autor stwierdza, iż spółdzielnia socjalna jest prawnie wyodrębnionym rodzajem spółdzielni. Prowadzi ona działalność gospodarczą, jednocześnie i równorzędnie musi prowadzić działalność reintegrującą, przywracającą do pełnego życia społecznego i zawodowego wskazanych powyżej grup defaworyzowanych. Spółdzielnia socjalna jest przedsiębiorcą i według autora musi prowadzić przedsiębiorstwo w ujęciu przedmiotowym i funkcjonalnym. Spółdzielnia socjalna, choć z pewnymi zastrzeżeniami, spełnia cechy pojęć podmiotu ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społecznego. Co więcej, zdaniem autora pochodzenie majątku spółdzielni socjalnej głównie ze środków publicznych, jej nie tylko gospodarcze cele działalności i specyficzne gospodarowanie wypracowanymi środkami prowadzi do wniosku, iż należy podjąć próbę przywrócenia odrębnego rodzaju własności spółdzielczej/społecznej.

Również równoległe wykonywanie działalności gospodarczej i działalności reintegrującej skłania do zaproponowania nowego określenia takiego podmiotu. Autor proponuje obecne w polskim prawodawstwie od wielu lat określenie podmiot gospodarczy. Taki podmiot musiałby wykonywać inną równorzędną aktywność obok działalności gospodarczej, aby mógł być odróżniony od przedsiębiorcy.

Paul